

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli d. 23 Jan. 1868, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksdagen, angående anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader; Gifven Stockholms Slott den 10 Januari 1868.

Vid de två sednaste Riksdagarne hafva, i öfverensstämmelse med hvad Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, de anslagsbelopp, som till Statens jernvägsbyggnader blifvit beviljade, anvisats uteslutande till fortsättning af *Nordvestra stambanan*. Två andra för landet viktiga stambanor, hvilka hvar för sig till en del redan äro utförda, nemligen den *Östra* och den *Norra*, hafva till följd häraf ännu icke blifvit fullföljda till för dem afsedda anslutningspunkter på andra redan färdiga jernvägslinier; och vid öfvervägande af de politiska, militära och ekonomiska skäl, hvilka tala för ett så skyndsamt fullbordande af den *Nordvestra stambanan*, som låter sig förenas med tillbörligt afseende å de finansiella förhållandena, anser Kongl. Maj:t att äfven år 1869 inga medel skäligen kunna för någondera af de andra två jernvägssträckningarne afses, på samma gång Kongl. Maj:t hyser den tillförsigt att, om ett någorlunda tillräckligt anslag för jernvägsarbetena under nämnda år beviljas, *Nordvestra stambanan* icke skall för år 1870 kräfvä större tillskott, än att under samma år början må kunna göras med fortsättande af Statens jernvägar äfven i andra riktningar.

Angående den *Östra stambanan*, när densamma till utförande förekommer, kan dess hufvudriktning numera anses gifven. Beträffande åter flera ifrågasatta olika förslag till utläggning af den *Norra* i dess fortsättning från *Upsala* till *Gefle-Dala jernväg*, har, efter erhållet nådigt uppdrag, Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader låtit anställa undersökningar samt öfver flera alternativ upprättat kostnadsförslag, och *Upsala läns landsting* har uti särskildt ingifven underdånig skrift af den 24 September nästlidna år uttalat den åsigt, att ifrågavarande bana vid dess fortsättande från *Upsala stad* borde dragas öfver *Dalelfven* vid *Gysinge* eller *Söderfors*.

Bih. till Riksd. Prot. 1868. 1 Saml. 1 Afd. 5 Häft.

Äfven inom det mellersta Sverige hafva redan för flera år tillbaka undersökningar blifvit verkställda angående en jernbana, om hvars utförande på Statens bekostnad flera särskilda framställningar inkommit. Denna bana, sträckande sig mellan *Nässjö och Oscarshamn* och i anläggningskostnad beräknad till 6,893,297 riksdaler, är nu änyo i underdånighet anmäld ej mindre af dertill utsedde särskilde komiterade, än af *Oscarshamns stad* och 52 kommuner i *Calmar, Jönköpings och Kronobergs län*, men då, på sätt ofvan är anfördt, de ifrågasatta anslagen för år 1869 till jernvägsbyggnader icke ens ansetts medgifva fullföljden af vare sig *Östra* eller *Norra stambanan*, har Kongl. Maj:it funnit förevarande framställningar icke för närvarande böra till någon åtgärd föranleda.

Den kostnad, som, efter afräkande af de vid sednaste riksdag beviljade anslag, återstår för fullbordande af *Nordvestra stambanan*, utgör 9,270,000 riksdaler; och med anledning af infordrad upplysning från Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader angående lämpligaste fördelning af detta belopp på olika år efter särskilda alternativ, har Styrelsen i skrifvelse den 23 nästlidne December meddelat följande:

1:o. För fullbordande af hela linien under loppet af år 1870, utan afseende å någon viss dels färdigblifvande förr än det öfriga erfordras:

under år 1869	R:dr 6,180,000: —
” ” 1870	” 3,090,000: —
	<hr/> Summa R:dr 9,270,000: —

2:o. För fullbordande af hela linien år 1871, utan afseende å någon viss dels färdigblifvande förr än det öfriga erfordras:

under år 1869	R:dr 3,090,000: —
” ” 1870	” 4,635,000: —
” ” 1871	” 1,545,000: —
	<hr/> Summa R:dr 9,270,000: —

3:o. För hela liniens fullbordande år 1870 och färdigbyggande af linien *Christinehamn—Carlstad* redan år 1869 erfordras:

under år 1869	R:dr 6,180,000: —
” ” 1870	” 3,090,000: —
	<hr/> Summa R:dr 9,270,000: —

4:o. För hela liniens fullbordande år 1871 och färdigbyggande af linien *Christinehamn—Carlstad* år 1869 erfordras:

under år 1869	R:dr 4,635,000: —
” ” 1870	” 3,090,000: —
” ” 1871	” 1,545,000: —
	<hr/> Summa R:dr 9,270,000: —

hvarjemte, beträffande de under punkterna N:ris 1 och 3 gjorda förutsättningar af hela banans fullbordande år 1870, Styrelsen ansett sig böra upplysa:

att på bandelen mellan *Starsäter* och *Arvika*, eller på 4 mil, icke allenast två tunnlar af tillsammans 2,800 fots längd och bankfyllningen öfver sjön *Wermeln* af 19,800 kubikstänger, utan äfven många högst betydliga bergsprängningar och jordfyllningar samt flera brobyggnader förekomma;

att, då under år 1868 endast det redan beviljade anslaget af 2,000,000 riksdaler är att påräkna, största delen af dessa arbeten skulle komma att utföras under åren 1869 och 1870, och dertill vara så tidigt fullbordade under år 1870, att banans ballastning och skenläggning äfven under samma år kunde verkställas;

att så betydliga arbeten som de ofvannämnda icke kunde på så kort tid fullbordas, utan under de mest gynnsamma väderleksförhållanden under åren 1869 och 1870;

samt att, i anscende till jordmånens beskaffenhet, man hade att befara för trafikerande menliga sättningar å de höga bankarne, i fall trafiken derå skulle börja straxt efter deras fullbordande och således innan de erhållit nödig fasthet; — på grund hvaraf allt Styrelsen ansett, att banans fullbordande i sin helhet redan under år 1870 icke vore med säkerhet att påräkna, med mindre än att ett med 1,000,000 å 1,500,000 riksdaler ökad anslag för år 1868 kunde åstadkommas, hvarigenom äfven arbetena till icke ringa besparing i kostnad skulle kunna ändamålsenligare anordnas och de olägenheter undvikas, som från ett forceradt arbete äro oskiljaktiga.

Vid öfvervägande af de sålunda från Byggnadsstyrelsen här ofvan framställda särskilda alternativ och då hela Nordvestra stambanans färdigblifvande år 1870 icke skulle på ett ändamålsenligt sätt kunna åstadkommas, utan att ett ganska betydligt tillskott för år 1868 blefve tillgängligt, men detta icke kan under nuvarande förhållanden ifrågasättas, har Kongl. Maj:t funnit det alternativ, som afser hela liniens fullbordan år 1871 och färdigbyggande af linien Christinehamn—Carlstad år 1869, böra läggas till grund för Kongl. Maj:ts nådiga framställning till Riksdagen i detta ämne; och med hänvisning i fråga om anskaffandet af de för ändamålet erforderliga medel, till hvad som i sådant hänseende blifvit föreslaget i sammanhang med Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen om Statsverkets tillstånd och behof, åskar Kongl. Maj:t alltså:

att för fortsättning år 1869 af jernvägsarbetena å Nordvestra stambanan emellan Christinehamn och Arvika måtte af Riksdagen beviljas i rundt tal 4,650,000 riksdaler.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad tillförene i allmänhet blifvit i afseende å Statens jernvägsbyggnader bestämdt föreslår Kongl. Maj:t:

att till Kongl. Maj:t må varda öfverlemnadt att vid jernvägsarbetenas utförande närmare bestämma de orter, som statsbana eller bandel, hvartill anslag varder beviljadt, skall genomgå, och de ställen, den bör anlöpa; samt

att Kongl. Maj:t må af byggnadsanslaget använda hvad som erfordras till anställande af undersökningar med afseende å framtida fortsättande af stambanorna inom de trakter, der Kongl. Maj:t kan finna skäligt att låta dylika undersökningar anställa; dock att till detta ändamål icke användas mer än högst 25,000 riksdaler.

Alla de till ärendet hörande handlingar skola vederbörande Utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL.

G. Lagerstråle.

*Utdrag af Protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den 10 Januari
1868.*

Närvarande:

Hans Excellens, Herr Justitie-statsministern, Friherre *De Geer*.
Hans Excellens, Herr Statsministern för Utrikes Ärendena, Grefve *Manderström*.
Statsråden: Herr Grefve *von Platen*,
Friherre *af Ugglas*,
Lagerstråle,
Bredberg,
Thulstrup,
Carlson,
von Ehrenheim och
Abelin.

Härefter föredrog Departements-chefen frågan om aflåtande till Riksdagen af nådig Proposition, angående *anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader*; dervid Departements-chefen anförde:

“Vid de två sednaste riksdagarna hafva, i öfverensstämmelse med hvad Eders Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, de anslagsbelopp, som till Statens jernvägsbyggnader blifvit beviljade, anvisats uteslutande till fortsättning af *Nordvestra stambanan* -----

Vid öfvervägande af -----

hemställer jag i underdånighet, att -----
Eders Kongl. Maj:t -----
mätte af Riksdagen äska:

att för fortsättning år 1869 af byggnadsarbetena å *Nordvestra stambanan* mellan *Christinehamn* och *Arvika* måtte beviljas i rundt tal 4,650,000 riksdaler.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad tillförene i allmänhet blifvit i afscende å Statens jernvägsbyggnader bestämdt, torde föreslås:

att till Kongl. Maj:t må varda öfverlemnadt att vid jernvägsarbetenas utförande närmare bestämma de orter, som statsbana eller bandel, hvartill anslag varder beviljadt, skall genomgå, och de ställen den bör anlöpa; samt

att Kongl. Maj:t må af byggnadsanslaget använda hvad som erfordras till anställande af undersökningar med afseende å framtida fortsättande af stambanorna inom de trakter, der Kongl. Maj:t kan finna skäligt att låta dylika undersökningar anställa; dock att till detta ändamål icke användas mer än högst 25,000 riksdaler.

Enär, för den händelse arbetena å Statens jernvägar år 1869 skulle blifva inskränkta allenast till dem, som å Nordvestra stambanan förekomme, det, särdeles i fall det å denna bana återstående arbete komme att å flera år fördelas och årsanslagen i följd deraf skulle blifva mindre betydande, vore antagligt, att en förenkling i administrationen vid Statens jernvägsbyggnader borde kunna åvägabringas och nedsättning i nu utgående kostnader för Byggnadsstyrelsen beredas, har jag anmodat bemälda Styrelse att i detta hänseende med yttrande och förslag till Civildepartementet inkomma.

Med anledning häraf har Styrelsen uti memorial den 23 nästlidne December anført:

”Sedan den nuvarande Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader vid 1863 års början trädde i verksamhet, hafva de egentliga kostnader för administrationen och förvaltningen af Statens jernvägsbyggnader under åren 1863 till och med 1866 uppgått till de belopp och förhållit sig till de under samma år för jernvägsbyggnaderna lyftade och använda medel, såsom nedanstående tabell utvisar:

	Förvaltningskostnader.		Lyftade statsanslag.		Förvaltningskostnadens procent af de lyftade statsanslagen.
År 1863	59,747	57	8,939,000	—	0,66
” 1864	60,063	96	8,812,000	—	0,68
” 1865	66,476	46	8,822,000	—	0,75
” 1866	68,033	49	6,576,000	—	1,03
Summa	254,321	48	33,149,000	—	—
Sålodes i medeltal . .	63,580	37	8,287,250	—	0,77

Det synes häraf, att förvaltningskostnaderna i medeltal under dessa år uppgått till endast 0,77 procent af de under tiden lyftade och för Statens jernvägsbyggnader använda medel, och att dessa kostnader likaledes i medeltal uppgått till 63,580 R:dr 37 öre årligen.

Fördelas ofvannämnda fyra årens förvaltningskostnader uteslutande på de från och med 1863 års början till och med innevarande år utförda stambanor, utgörande en sammanräknad längd af 38 mil, hvilket, då innevarande års bokslut ännu icke är afslutadt och en fullt exakt fördelning af ifrågavarande kostnader således

icke låter sig göra, kan utan något särdeles misstag ske, under antagande att innevarande års förvaltningskostnad skulle påföras detta och de föregående årens arbeten å sammanbindningsbanan och detta års arbeten å Nordvestra stambanan Christinehamn—Carlstad, så utgöra Styrelsens förvaltningskostnader 6,692 R:dr 67 öre för hvarje mil fullbordad stambana, eller 0,86 procent af den till 778,643 R:dr uppgående medelkostnad per mil.

Förvaltningskostnaderna under de föregående åren hafva således i förhållande till de utförda stambanorna varit, enligt Styrelsens åsigt, ganska billiga, och som detta fördelaktiga förhållande varit en följd af de stora anslagen, som under denna tid årligen blifvit använda på arbetena och hvarigenom dessa så betydligt kunnat fortskyndas, så kan ett lika fördelaktigt förhållande mellan förvaltningskostnaderna och de årliga byggnadsanslagen icke ernås om dessa sednare framdeles skulle blifva betydligt minskade; ty om t. ex. ett anslag af endast 2,000,000 å 3,000,000 R:dr skulle komma att för Statens jernvägsbyggnader årligen användas, hvaraf 0,77 procent utgör endast 15,400 å 22,100 R:dr, så skulle, enligt Styrelsens åsigt, dessa summor icke vara tillräckliga att dermed bestrida de kostnader, som en ordnad förvaltning och detaljerad redovisning af byggnadsanslagen skulle erfordra, äfven med den inskränkning af arbetena som af de minskade anslagen blefve en följd.

Skulle arbetena å Statens jernvägsbyggnader från och med år 1869 blifva inskränkta allenast till dem, som å Nordvestra stambanan förekomma, anser Styrelsen att genom den förenkling i göromålen, som deraf blefve en följd, en sådan inskränkning i personalen och af de öfriga utgifterna för Styrelsen skulle kunna göras, att förvaltningskostnaderna, med bibehållande för öfrigt af Styrelsens nuvarande organisation och samma detaljerade redovisningssätt, skulle kunna nedsättas till 50,000 R:dr årligen, och att denna nedsättning vore möjlig, äfven om årsanslagen skulle blifva större än 3,000,000 R:dr.

Under nyssnämnda förutsättning, att arbetena å Statens jernvägar från och med år 1869 skulle blifva inskränkta allenast till dem å Nordvestra stambanan, eller i allmänhet att Statens förestående jernvägsbyggnader kunde så ordnas, att endast en stambana i sender påbörjades och fullbordades, innan en annan sattes under arbete, skulle visserligen Styrelsen i sådant fall kunna förläggas på arbetslinien, och genom den förenkling i göromålen, som häraf blefve en följd, den förändring i Styrelsens nuvarande organisation kunna göras, att den i stället komme att bestå af en chef och endast en byråchef, biträdde af en kamrer och en revisor jemte behöfliga skrifbiträden, hvarigenom, enligt Styrelsens deröfver gjorda beräkning, det skulle vara möjligt att nedsätta de årliga förvaltningskostnaderna till 35,000 R:dr. Men Styrelsen anser sig icke härvid böra lemna oanmärkt att en sådan Styrelsens förflyttning från hufvudstaden till arbetslinien skulle i andra afseenden medföra de olägenheter, bland andra, att meddelandet mellan Kongl. Civildepartementet, hvarunder Styrelsen subordinerar, och Styrelsen skulle blifva försvåradt; att Styrelsen icke skulle lika hastigt, som nu är möjligt, kunna så väl lemna de upplysningar och uppgifter som andra inom hufvudstaden varande embetsverk, med hvilka Styrelsen är i beröring, begära, som äfven sjelf inhemta sådana, hvaraf Styrelsen kan vara i behof; samt att de förfrågningar rörande Statens jernvägsbyggnader, som under pågående riksdagar till Styrelsen framställts till besvarande inom en, ganska ofta, synnerligen kort tidrymd, icke vidare skulle kunna besvaras så skyndsamt som hittills varit möjligt; hvarjemte äfven torde böra tagas i betraktande, att de jernvägsundersökningar och öfriga med jernvägs-

byggnaderna sammanhängande uppdrag, som Kongl. Maj:t kan i nåder anbefalla, svårligen skulle kunna på från hufvudstaden aflägsna orter ledas eller utföras med lika fördel, som om Styrelsen vore fortfarande förlagd i hufvudstaden.

Ouppmärksammade torde ej heller böra lemnas de olägenheter och kostnader, som, om en sådan förändring skulle göras i det ofvan antydda planmessiga ordnandet af Statens förestående jernvägsbyggnader, att flera linier åter komme att samtidigt läggas under arbete, vore oundvikligen förenade med Styrelsens då åter nödvändig blifna förflyttning till hufvudstaden och förnyade omorganisation.

För att lemna en öfversigt öfver de redan utförda stambanorna och de statsbidrag, som blifvit dertill beviljade, samt öfver de delar, som återstå att fullborda af Nordvestra och Östra stambanorna, samt af den Norra mellan Upsala och någon punkt af Gefle-Dala-banan, får Styrelsen meddela:

att för de nu fullbordade stambanorna, utgörande en sammanräknad längd af 100,7 mil, följande statsanslag blifvit beviljade, nemligen:

för Westra stambanan	R:dr	37,504,368: —
„ Södra	„	24,745,632: —
„ Östra	„	4,030,000: —
„ Norra	„	4,672,000: —
„ Nordvestra stambanan: Laxå—Christinehamn	„	5,374,000: —
„ „ „ Arvika—Norska gränsen	„	3,870,000: —
„ „ „ Christinehamn—Arvika (inberäknade de för 1868 beviljade 2,000,000 R:dr)	„	2,500,000: —
„ Sammanbindningsbanan genom Stockholm	„	3,570,000: —
	Summa R:dr	86,266,000: —

samt att för fullbordande af de återstående stambanedelarne följande belopp äro såsom erforderliga beräknade, nemligen:

För Nordvestra stambanan Christinehamn—Arvika, utgörande i längd 10 mil 13,724 fot (förutom ofvanstående 2,500,000 R:dr)	R:dr	9,270,000: —
„ Östra stambanan, Norrköping—Nässjö, utgörande i längd 14 mil 32,220 fot	„	11,359,500: —
„ Norra stambanan, Upsala—Storvik, utgörande i längd 9 mil 30,200 fot	„	7,662,000: —
	Summa R:dr	28,291,500: —

Och anser Styrelsen, beträffande sistnämnda uppgifter, sig böra upplysa, dels att rörelsematerielen å alla dessa stambanedelar blifvit beräknad till 100,000 R:dr för mil, dels att för Norra stambanan alternativet öfver Gysinge, såsom den kortaste linien, med lutningar af 1: 200 blifvit för beräkningen använd.“

Ehuru frågan om en förenklad organisation af Styrelsen öfver Statens jernvägsbyggnader sålunda har nära gemenskap med den om anslagen till de jernvägsarbeten, som förestå, och därför af mig i sammanhang dermed underkastats en förberedande behandling, likväl och då sjelfva afgörandet i väsendtlig mån komma att bero på den plan, som kommer att följas för jernvägsarbetenas fortsättande, hemställer jag i underdånighet, att för närvarande denna fråga icke varder af Eders Kongl. Maj:t slutligen pröfvad, utan torde densamma framdeles, om förhållandena dertill föranleda, få ånyo inför Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmälas.“

På tillstyrkan af Stats-Rådets öfrige Ledamöter behagade Kongl. Maj:t i nåder gilla hvad Departements-chefen sålunda föreslagit och hemställt samt befallde, att nådig Proposition i ämnet skulle till Riksdagen afgå i onlighet med ett af Departements-chefen i detta hänsende uppsatt, nu till justering jemväl uppläst förslag.

Ex protocollo

Edvard Seldener.